

MAGYARICS TAMÁS

Háború és béke

FORDULATOK
WOODROW WILSON
AMERIKAI ELNÖK GONDOLKODÁSÁBAN

A Párizs környéki békeszerződések – világpolitikai szempontból – legnagyobb vesztese az eredeti wilsoni vízió volt egy háború utáni világról. Az amerikai elnök elméleti konstrukciója egy törvényeken alapuló liberális világrendről, amelyben a – fokozatosan demokratikussá váló – államok közötti vitás ügyeket a Nemzetek Szövetsége fogja békés keretek között eldönteni, utópisztikusnak bizonyult a győzők önös érdekeivel szembeállítva. Valójában Woodrow Wilson már a háború alatt engedett az eredeti elveiből, így – többek közt – a nemzeti önrendelkezésről vallott nézetéből. A béketárgyalásokra így már egy erkölcsileg meggyengült amerikai elnök érkezett, akinek helyzete a tárgyalások során tovább romlott a hagyományos nagyhatalmi érdekérvényesítésben sokkal tapasztaltabb partnereivel szemben, ezért a béketárgyalások a nyers hatalmi érdekek győzelmét hozták. Woodrow Wilson nagyszabású víziójából és dogmatikus gondolkodásának hibáiból egyaránt tanultak a későbbi évtizedekben felnövő amerikai politikusnemzedékek, amelyek sikerrel valósították meg az Egyesült Államok globális hegemóniáját.

**Wilsontól
csak wilsoni
békét..!**

Az Egyesült Államok vezetői bő száz éven át követték George Washington és Thomas Jefferson tanácsait, akik óva intették a nemzetet a nemzetközi kötelezettségek vállalásától, s gyakorlatilag a kereskedelmi kapcsolatokra szűkítették volna az érintkezést a külvilággal. A két kiemelkedő politikus realista szemléletet tükröző álláspontja a 19. század végére kezdett idejétmúlttá válni. A kontinentális terjeszkedés véget ért, és az 1898-as spanyol–amerikai háborúval Amerika „bejelentkezett” a nagyhatalmi játszmába. Az amerikai érdekek egyre szerteágazóbbak lettek földrajzilag, geopolitikailag, stratégiaileg és gazdaságilag egyaránt, és bár voltak olyan szegletei a világnak a 20. század elején, mint például Afrika, ahol Washingtonnak még közvetett érdekei sem igen léteztek, az Atlanti-óceán és a Csendes-óceán térsége nem tartozott ezek közé.

KORLÁTOZOTT KATONAI KAPACITÁSOK

Az Egyesült Államok, más feltörekvő hatalmakhoz, így Németországhoz hasonlóan, „helyet követelt magának a nap alatt”. A németek kendőzetlen bi-

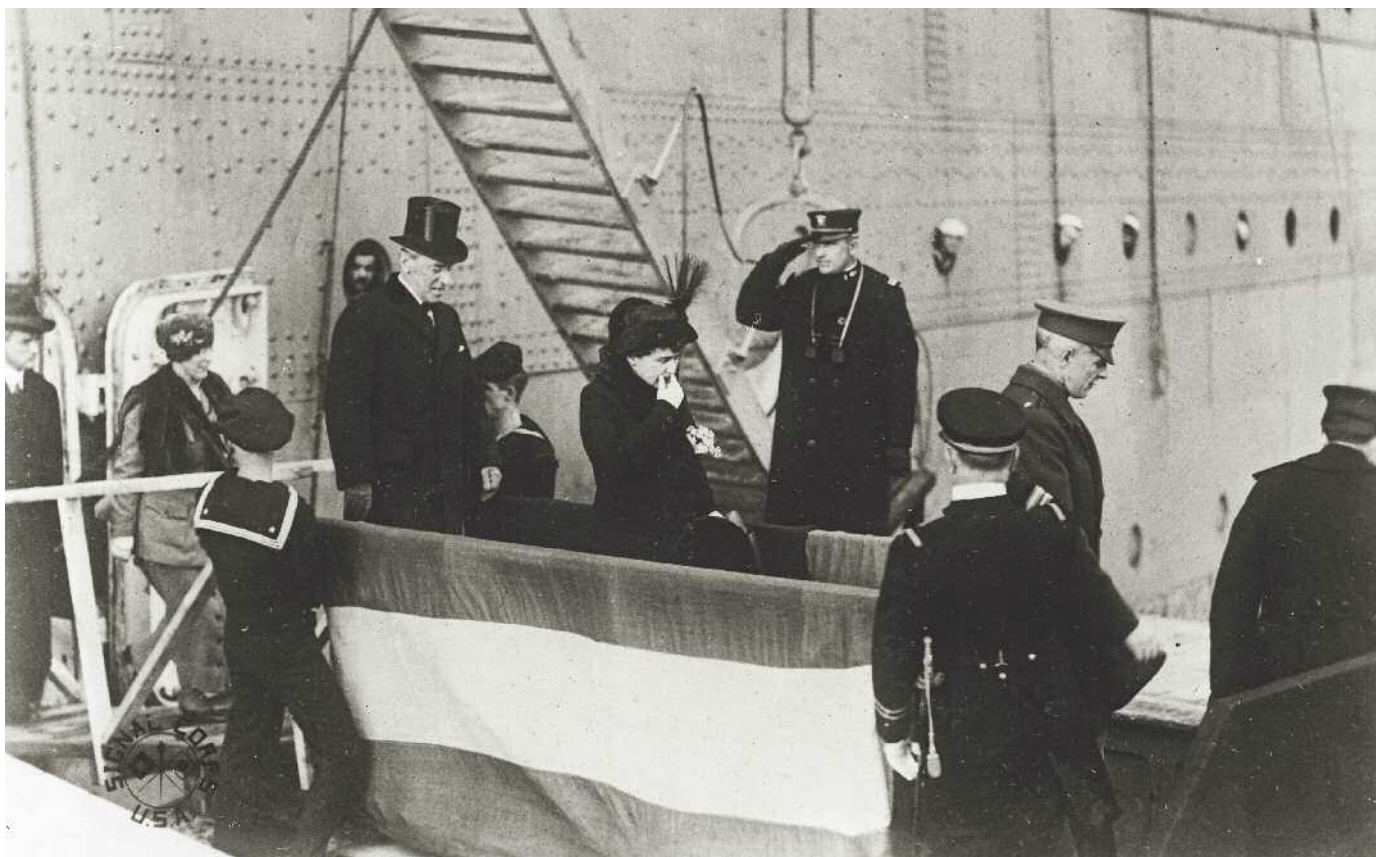
rodalmi aspirációival szemben Amerika az ún. nyitott kapu elvével elsősorban Ázsiában kívánta kitágítani befolyási övezeteit. Ugyanakkor az amerikai regionális hegemonia nyersebb formákat öltött: az 1823-as Monroedoktrína fokozatos egyoldalú módosításaival az amerikaiak gyakorlatilag kizorítottak minden potenciális riválist az amerikai földrésről, és ha a szükség úgy hozta, erőszakkal szereztek érvényt az érdekeiknek akár külső hatalmak ellen (például Spanyolország ellen 1898-ban), akár helyi ellenérdekelt kormányok ellen (például Mexikóval szemben 1914–1917 között).

A századelő amerikai külpolitikáját az amerikai érdekek képviselőjét nyíltan vállaló Theodore Roosevelt elnök (1901–1909) szabtta meg. Utódja, William Howard Taft is nagyjában-egészében ezt a szellemiséget képviselte, ám az 1912-es választások eredményeként a republikánus adminisztrációt demokrata váltotta fel Woodrow Wilson vezetésével (1913–1921). Wilson – külügyminiszterével, William Jennings Bryannel együtt – a nemzetközi kapcsolatokat alapvetően meghatározó erőegyensúlyi elveket „liberális internacionalista” megközelítéssel kívánta felváltani, amelynek középpontjában az erkölcsi értékek, továbbá a törvény

uralma állnának. Ennek szellemében 1913–1914-ben közel két tucat országgal kötöttek ún. lecsillapodási (*cooling off*) szerződéseket, amelyekkel lényegében annak szerették volna elejét venni, hogy az egyes országok az egymással szemben felmerülő vitás kérdéseket erőszakkal oldják meg.

A még Wilsonnál is dogmatikusabban gondolkozó Bryan 1915-ben lemondott, miután a Lusitania óceánjáró elsüllyesztése miatt a német kormányának címzett tiltakozó jegyzékben az amerikai adminisztráció a diplomáciai kapcsolatok megszakításával fenyegetett, ha hasonló esetek a jövőben előfordulnak. Wilson elnök pedig kijelentette, hogy létezik olyan, amikor egy nemzet „túlságosan büszke ahhoz, hogy harcoljon”. Az elnök megjegyzése rávilágított a nagyszabású elvek és az Egyesült Államok kezében lévő eszközök közötti szakadékra is; egy adott szinten a deklaráció egyszerűen azt jelentette, hogy Washington képtelen lenne érvényt szerezni az elnöke által hirdetett elveknek, egyebek mellett a megfelelő képességek hiánya miatt.

1915 őszétől Wilson elnök elindított ugyan egy gyors hadseregfejlesztést (*preparedness movement*), ennek ellenére az Egyesült Államok hadserege 1917 elején mindössze a 17. leg-

nagyobb létszámú volt a világon a maga 107 000 katonájával. De hiányoztak az ún. erőketvitéshez szükséges eszközök is, noha a Theodore Roosevelt által a század elején beindított haditengerészeti fejlesztés némileg javított a helyzeten. Emiatt aztán az 1917. áprilisi hadüzenet utáni egy évben mindössze nagyjából 300 000 katonát tudott az Egyesült Államok átszállítani Franciaországba. Igaz, utána ugrásszerűen megnőtt a szállítóképesség: 1918 augusztusára 1,3 millió amerikai katonára segítette a brit-francia csapatokat a nyugati hadszíntéren.

A SEMLEGESSÉG FIKCIÓJA

A „nagy háború” kirobbanásakor Woodrow Wilson elnök kiáltványban kérte az amerikai népet, hogy legyen semleges „gondolatban és tettben”. Azonban az amerikai kormányzat az elvi nyilatkozat ellenére olyan pénzügyi és kereskedelmi tranzakciókat engedélyezett a következő hónapokban és években, amelyek nagymértékben megkérdőjelezték a semlegesség fenntarthatóságát. Az adminisztráció már 1914 októberében engedélyezte a magánbanki hiteleket az európaiaknak, majd a következő év szeptemberében

kölcsönkötvények kibocsátása is lehetővé vált az amerikai piacon. Az antanthatalmak kölcsönfelvétele elérte a 2,5 milliárd dollárt, míg a központi hatalmaké ennek körülbelül egytizedét. A Nagy-Britanniába és Franciaországba irányuló amerikai kivitel 1916-ra négy milliárd dollárt tett ki. 1917-ig a Nagy-Britanniának eladott amerikai fegyverek értéke 2,2 milliárd dollárra rúgott. A számok egyértelműen igazolják, hogy az Egyesült Államok gazdasági-pénzügyi kapcsolatai jelentős mértékben megerősödtek a nyugati antanthatalmakkal.

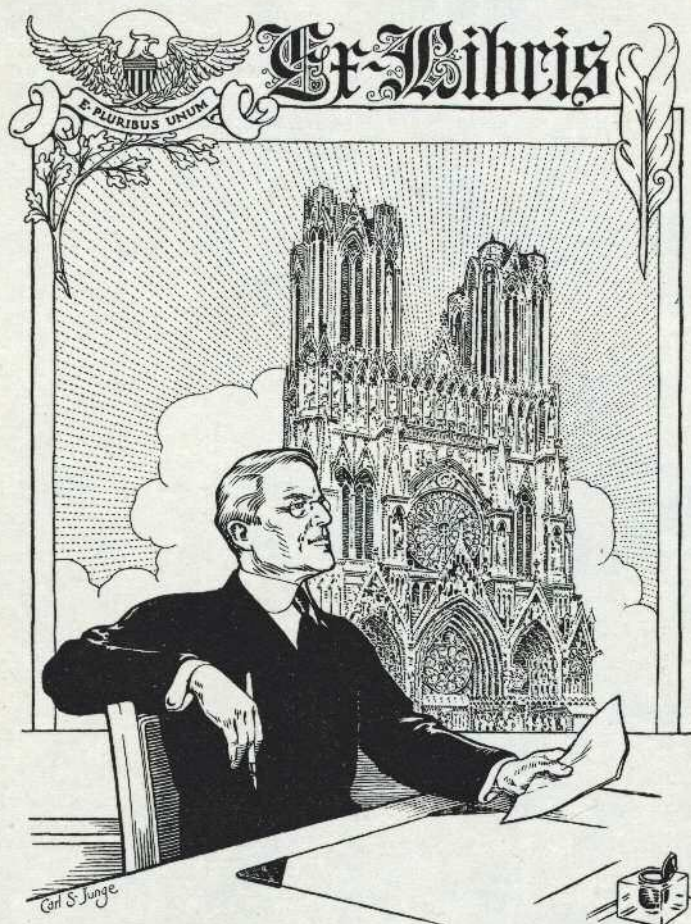
Az üzleti haszon túl mindenek távolabb mutató stratégiai értéke is volt. Ahogy Edward House „ezredes” fogalmazott: „Amerika a háború után a többiekre kényszerítheti az akaratát, mert azok pénzügyileg a zsebünkben lesznek.” Egy 1918-as törvény aztán lehetővé tette az amerikai bankoknak, hogy külföldi vállalkozásokba fektessenek be, addig ugyanis ez tilos volt. Mindezek a tényezők egyértelműen abba az irányba mutattak, hogy Washington gazdaságilag egyre inkább érdekeltté vált a szövetségesek győzelmében. Ez a szimbiotikus gazdasági viszony aztán az 1930-as években a Gerald P. Nye szenátor vezetésével működő kongresszusi bizottság érdeklő-

désének középpontjába került. A testület egyik megállapítása szerint az egyre erősebb gazdasági érdekek miatt adta fel az Egyesült Államok a semlegességet 1917-ben, és csatlakozott „társult” államként a szövetségesekhez (Wilson elnök ezzel a distinkcióval kívánta jelezni, hogy az Egyesült Államok nem osztja mindenben a szövetségesek céljait).

A gondolati semlegesség is kezdett változni. A sajtóban és az adminisztráció retorikájában a központi hatalmak – mindenekelőtt Németország – egyre negatívabb színben tűntek fel. Az amerikai közbeszédbe is átszivárgott a brit-francia háborús propaganda nyelvezete a háborús atrocitásokat elkövető németekről, a vilmosi Németországban uralkodó „elmáradott” állapotokról, a császári rendszer önkényéről és így tovább. A háború elején, 1914 novemberében a britek az egész Északi-tengert hadizónának nyilvánították, hogy megakadályozzák a német kikötőbe tartó és onnan jövő hajók forgalmát. A németek válaszul 1915. februárban a Brit-szigetek körül hirdettek blokádot.

Még abban az évben a Lusitania eleni torpedótámadás 124 amerikai életét követelte és érthetően nagy visszhangot váltott ki az Egyesült Álla-

“Behind the clouds the sun is still shining”
 “But of the darkness unity must come.”
Woodrow Wilson

To Ruthven Deane

Carl S. Jungé '19

mokban. Kevesebb szó esik arról, hogy minden valószínűség szerint a britek is megszegették a háborús törvényeket, amikor hadianyagot szállítottak az óceánjárón, és részben ez okozta a hajó szokatlanul gyors elsüllyedését. Amikor pedig a következő év márciusában a Sussex nevű hajó esett áldozatul a La Manche csatornán egy német tengeralattjáró támadásának, az amerikai elnök „embertelennek” nevezte a tengeralattjáró használatát, miközben mindkét harcoló fél egymás után vetette be az újabb és újabb haditech- nikákat, köztük a mérges gázokat.

HÁBORÚ VAGY BÉKE?

1916 azonban választási év volt, és az amerikai közvélemény döntő többsége még mindig háborúellenes érzelmeket

táplált. Így a demokraták egyik fő kampányjelszava a „Távol tartott bennünket a háborútól” volt, miközben azzal vádolták a republikánus elnökjelöltet, Charles Evans Hughes-t, hogy ő viszont háborúba vinné az Egyesült Államokat. Woodrow Wilsont újraválasztották, és 1917 januárjában – még mielőtt március elején megkezdte volna második elnöki ciklusát – a Kongresszus előtt ismertette az akkori főáramtól eltérő világgépének legfontosabb pontját: a Nemzetek Szövetsége felállításának gondolatát.

Az államok közötti vitás kérdések kezelésének fórumaként létrehozandó nemzetközi szervezet ötlete egyébként a britektől, személy szerint Sir Edward Grey külügyminisztertől (1905–1916) ered, mégis az amerikai elnök „védjegyévé” vált az első világháború és az azt követő béketárgyalások

alatt. Wilson elnök a továbbiakban még kifejtette, hogy az Egyesült Államoknak nem fűződik anyagi érdeke a háborúhoz, és a célja a „győzelem nélküli béke” – amit a már másfél éve háborúban álló, hatalmas ember- és anyagi veszteségeket szenvedett hadviselő felek szkeptikusan fogadtak, miként Woodrow Wilson egyik elődje és kemény kritikusa, Theodore Roosevelt is, aki az elnöki beszédet „hányingert keltő képmutatásnak” tartotta.

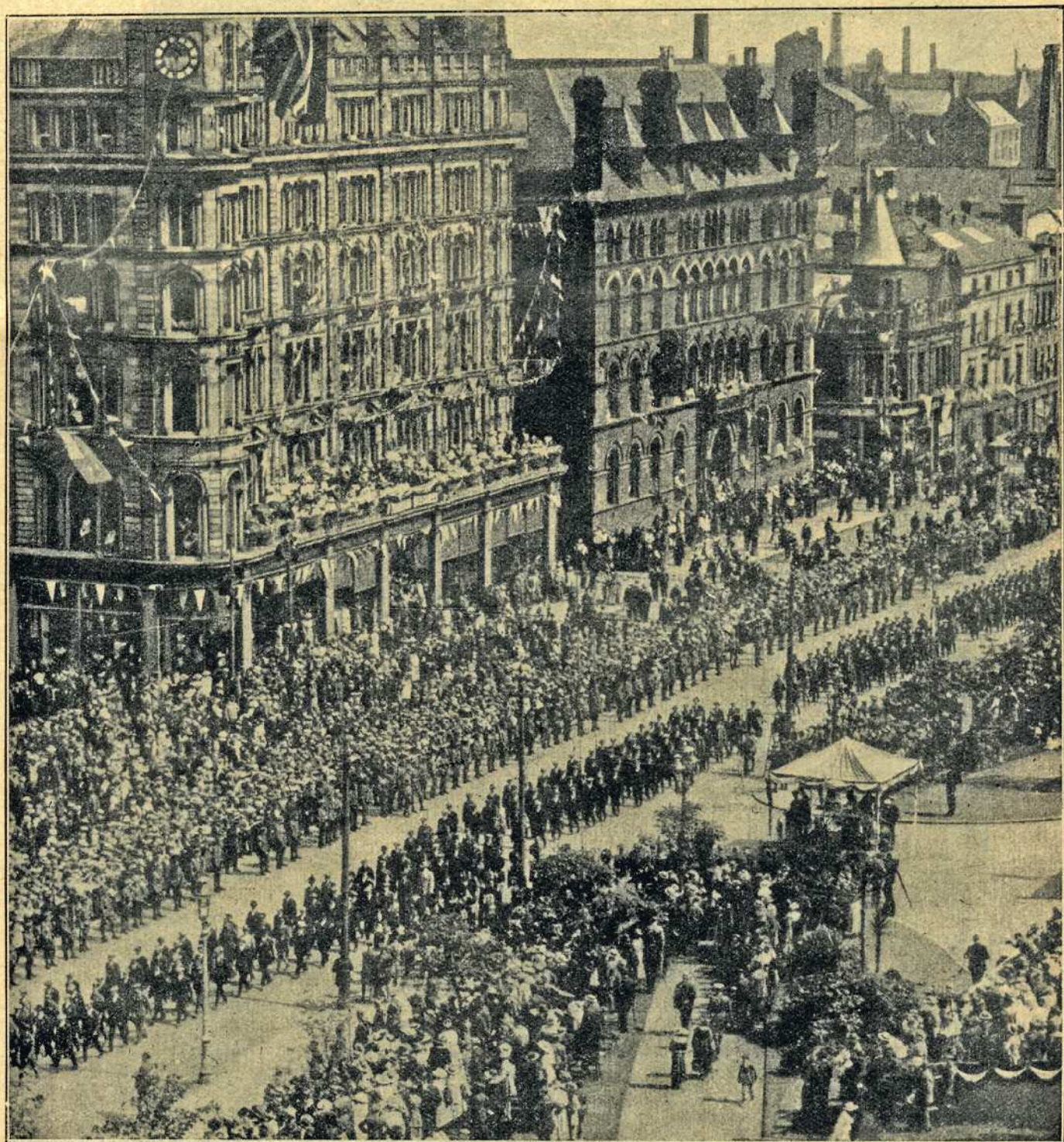
Időközben a német hadvezetés úgy határozott, hogy döntő offenzívát indít a szövetséges hatalmak ellen szárazföldön és vízen egyaránt. A központi hatalmak döntésre kívánták vinni a háborút még azelőtt, hogy az Egyesült Államok hadba lépne. Erre azért kellett felkészülnie Berlinnek, mert Vilmos császár felújította az amerikai tiltakozásra korábban leállított korlátlan tengeralattjáró-háborút. Ez a fajta hadviselés amerikai állampolgárok életét is veszélyeztette, és egy szuverén országnak elsődleges kötelességei közé tartozik állampolgárainak védelme. Másodsorban a nemzetközi jog megsértésével korlátozták semleges államok szabad mozgását a nyílt tengeren; márpedig az Egyesült Államok számára, részben földrajzi fekvéséből adódóan, a tengerek szabadsága létfontosságú nemzeti érdek volt.

A német kormány a várható amerikai belépést azzal kívánta ellensúlyozni, hogy szövetséget ajánlott Mexikónak arra az esetre, ha az Egyesült Államok hadba lépne. Az elgondolás nem nélkülözte a logikát: 1914–1917 között az USA hadüzenet nélküli háborút folytatott Mexikóval. A wilsoni liberális internacionalizmus erőszakkal történő terjesztése némileg megelőlegezte a 20–21. századforduló neokonkervatív eszmeiségét. A mexikóiak nagy része még mindig nem nyugodott bele, hogy az 1848-as háborúban az ország elvesztette észak-amerikai területeit, nagyjából az Egyesült Államok mai délnyugati államait.

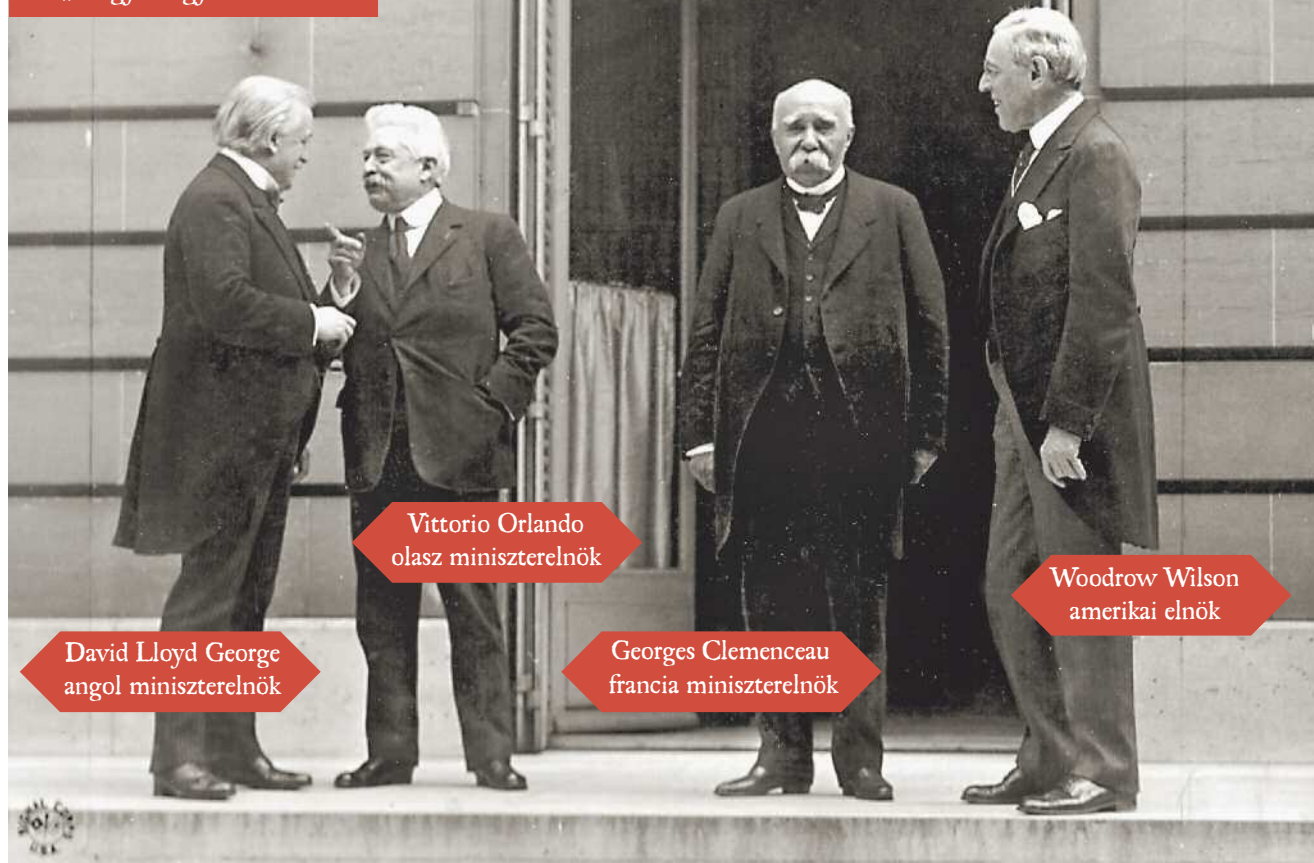
Arthur Zimmermann német külügyminiszter egy rejtjeles táviratában odaigért Mexikónak az 1848-ban elvesztett területeit. A britek azonban megfejtették a titkos üzenetet, és előzékenyen átadták azt az amerikaiaknak. A „felháborodott” Wilson elnök 1917. április 2-án kérte a Kongresszust a hadüzenet megszavazására, ami négy nappal később meg is történt (50 képviselő és 6 szenátor szavazott a javaslat ellen). A Kongresszus több vo-

Képes Krónika

Szépirodalmi, Művészeti és Társadalmi hetilap
Megjelenik szombaton

Szeptember 6-ikán New-Yorkban a magyarok óriási tüntetést rendeztek, amely a második és ötödik Avenuen keresztül a Madison-squarei parkba vonult, ahol gyűlést tartottak a magyar béke érdekében. Képünk a nagyarányú monstre-tüntetésnek csak egy kis részletét mutatja be.

nakodó tagját azzal sikerült megnyer-
ni, hogy tulajdonképpen nem is kerül
sor katonai akcióra, mert a szövetsé-
geseknek immár szabadon és korláto-
zások nélkül juttatandó gazdasági se-
gítség elegendő lesz. (Zárójelben meg
kell jegyezni, hogy az Egyesült Álla-
mok csak 1917. december 7-én üzent
hadat az Osztrák–Magyar Monarchiá-
nak, miután kiderült, hogy a Monar-
chiát nem lehet leválasztani a német
szövetségről.)

A hadba lépést egy újabb tényező is
megkönnyítette az Egyesült Államok-
nak. 1917. márciusban forradalom tört
ki Oroszországban, aminek követke-
zményeként a cárr, II. Miklós (1896–
1917) lemondott. Ezzel egyfajta erköl-
csi akadály hárult el Woodrow Wilson
elől: immár nem kellett egy autokrata
uralkodóval azonos oldalon harcolni,
így az amerikai részvételt a háborúban
be lehetett állítani a parlamenti de-
mokráciák (bár az Egyesült Királyság
monarchikus berendezésű volt) és a
„retrográd” örökletes uralkodók által
irányított államok közötti küzdelem-
nek. A morális dimenziónál talán fon-
tosabb volt a geostratégiai ok: ha Né-
metország megszabadul a kétfrontos
háborútól, kizárólag a nyugati frontra
koncentrálna a maga javára döntheti el
a háborút, és egy győztes – területileg,

gazdaságilag és önbizalmában megerő-
södött – Németország globális verseny-
társa lehet az Egyesült Államoknak. (A
két állam között már korábban adód-
tak nézeteltérések a Csendes-óceánon
és Latin-Amerikában is.)

A HÁBORÚ UTÁNI RENDEZÉS ELŐKÉSZÍTÉSE

A katonai intézkedések (nagyarányú
fegyverkezés, az ipari termelés, elosz-
tás és szállítás szövetségi ellenőrzés alá
helyezése, a sorozás bevezetése stb.)
mellett az amerikai kormányzat 1917.
szeptemberben Woodrow Wilson
„szürke eminenciása”, Edward House
„ezredes” névleges vezetésével létreho-
zott egy földrajztudósokból, történé-
szekből, társadalomtudósokból álló
kutatócsoportot, a The Inquiryt –
melynek tényleges irányítója a filozó-
fus Sidney Mezes volt – a háború utáni
rendezés előkészítésére. A csoport ta-
nulmányozta a konfliktuszónákba eső
területeken a határkérdéseket, az etni-
kai, politikai és gazdasági viszonyokat,
és ajánlásokat tett a megoldásokra. A
nagyjából 150 tagú testületből végül
21-en az elnökkel együtt elutaztak a pá-
rizsi békekonferenciára is, de a javasla-
taikat gyakorlatilag nem vették figye-

lembe: a „tudományos” igényű rende-
zést háttérbe szorította a politikai ala-
pon történő döntéshozatal.

Még a The Inquiry életre hívása
előtt megalakult az eufemisztikusan
Tájékoztatási Bizottságnak (Commit-
tee on Public Information, CPI) neve-
zett propagandaszervezet George
Creel vezetésével. A bizottságnak egye-
bek mellett feladatul szabták számos –
pontosabban tizennégy – az Egyesült
Államokban élő etnikai csoporttal a
kapcsolattartást, amelynek egyik kéz-
zelfogható eredménye az Ignacy Pade-
rewski és Tomáš Masaryk vezetésével
létrehozott Ausztria–Magyarország
Elnyomott Népeinek Kongresszusa
(Congress of Oppressed Peoples of
Austro-Hungary) volt 1918-ban. Creel
visszaemlékezéseiben leírja, hogy a
kongresszus „befolyásos propaganda-
eszközzé vált, s különösen azért vettük
nagy hasznát, mert a CPI munkatársai
e szervezet révén kerültek kapcsolatba
a Közép-Európában működő földalatti
mozgalmakkal”.

George Creel később a párizsi ame-
rikai béke delegáció tagjaként 1919. ja-
nuárban négy országot, így Magyaror-
szágot is érintő közép-európai körutat
tett, de az ő javaslatai is süket fülekre
találtak a küldöttség vezetőinél. Creel
később a memoárjában megjegyezte,

hogyan benyomása szerint Wilson elnök átmenetinek gondolta az akkori magyar határokat, és a kommunista „közjáték” után szándékában állt megváltoztatni azokat. Az amerikai elnök az 1918. januárban ismertetett *Tizennégy pontjával* kapcsolatban egy ízben azt mondta, hogy annak X. pontjával – „*Ausztria–Magyarország népei részére, amelyeknek a helyét a nemzetek között oltalmazni és biztosítani kívánjuk, meg kell adni az önálló fejlődés legszabadabb lehetőségét*” – mindössze a Monarchia federalizálására szeretne volna rávenni IV. Károlyt. A washingtoni francia követnek, Jules Jusserand-nak ellenben kijelentette, hogy a X. pont a Monarchia feldarabolását jelenti. Josephus Danielsnek viszont megint úgy értelmezte a saját szavait, hogy „*az Egyesült Államoknak nem lehet célja más országok államformájának meghatározása vagy azok feldarabolása*”.

A NEMZETI ÖNRENDELKEZÉS FIKCIÓJA

Hasonló kétértelműség övezte a nemzeti önrendelkezéssel kapcsolatos wilsoni elképzelést. A wilsoni világkép szerint a demokratikus nemzetek közössége lehet – a kollektív biztonság mellett – a világbéke alapja. Az amerikai elnök úgy gondolta, hogy a „nagy háborút” a demokratikus nemzetek hiánya okozta, tehát a megoldást az ilyen típusú államok térhódítása jelentené, ahol a demokratizálódás alapját a nemzeti önrendelkezés képezné. Ám joggal merül fel a kérdés, hogy ezt az elvet mikor és hol próbálta érvényesíteni az amerikai adminisztráció és személy szerint Woodrow Wilson.

A jelek szerint a nemzeti önrendelkezést meglehetősen sajátosan értelmezte Woodrow Wilson és általánosságban az adminisztráció. Henry Ford alapelve volt, hogy a vásárlók bármilyen színben rendelhetnek autót, feltéve, hogy az fekete. Henry Kissinger is felhívja a figyelmet, hogy a nemzeti önrendelkezésnek az amerikai elnök értelmezése szerint köztársasági államformát kell eredményeznie. George Creel hasonló következtetésre jutott: „*Igaz, hogy minden népnek joga van megválasztani az államformát, de utaltunk rá, hogy a köztársaság a lehető legjobb.*” Érdekességként meg lehet jegyezni, hogy Wilson elnök április 2-án a Kongresszushoz intézett üzenetében egyebek mellett a Monroe

elvre hivatkozott. Az 1823-ban született külpolitikai doktrína egyik sarkalatos pontja az volt, hogy senki ne törekedjen kiterjeszteni a befolyását más nemzetekre, amit úgy is lehetett értelmezni, hogy a saját államformáját ne kényszerítse rá másokra.

A wilsoni világháborús politika egyik kulcskérdése, hogy a 14 pont mennyire jelentett távlati célokat, és mennyire szolgált mindössze válaszul az adott háborús helyzetre. Visszatekintve megállapítható, hogy lényegében Georges Clemenceau-nak volt igaza. A sokat látott francia miniszterelnök állítólag sejtelmesen megjegyezte a 14 pont hallatán: „*Isten tíz parancsolatot adott nekünk, és mindegyiket megszegyük. Meglátjuk, mi történik majd a 14 ponttal.*”

Az 1918. január 8-án közzétett pontokról kezdettől fogva megoszlottak a vélemények, és talán nem is paradox módon a szövetségesek voltak azok, akik kezdetben tartózkodóbbak, később kendőzetlenül elutasítók voltak a dokumentumban foglaltakkal szemben. A brit és a francia közvélemény és politikai elit olyan békét akart, amely egyszer s mindenkorra megfosztja Németországot attól a lehetőségtől, hogy újabb kihívást intézzen a dominanciájuk ellen. A wilsoni „győzelem nélküli béke” nem illett az elképzeléseikbe; ellenben az egyre reménytelenebb helyzetbe sodródó központi hatalmak hivatkozási alapként akarták felhasználni az amerikai elnök elképzeléseit.

A WILSONI ELVEK BUKÁSA

Henry Kissinger – többekkel együtt – úgy vélte, hogy a 14 pontból nyolc volt „elengedhetetlen”, míg a másik hat „nem kötelező” jelleggel bírt. Az amerikai diplomata, történész és politológus az Ausztria–Magyarországra vonatkozó X. pontot az utóbbiak közé sorolta. Ezt a pontot Budapesten szó szerint szerették volna értelmezni. Az egyik népszerű korabeli szlogen szerint „*Wilsontól csak wilsoni békét*” kívántak a magyar politikusok. Az amerikai elnök azonban nem volt hajlandó exponálni magát a magyarok által vitatott határkérdésekben, noha George Creel 1919. januári közép-európai útja végén tett ajánlásai között szerepelt az is, hogy a Károlyi-kormányra nehezedő kommunista nyomást egyebek mellett a román határsértések megszüntetésével lehetne enyhíteni.

A wilsoni gondolkodás ívét a „nagy háború” kirobbanásától a békeszerződések papírra vetéséig az elvont idealisztikus elképzelésektől a kemény és hagyományosnak számító realista külpolitikai megoldások elfogadásáig lehet meghúzni. Az amerikai elnök fokozatosan távolodott el a nagypolitikában a liberális internacionalizmusnak nevezett világképtől. A hangsúly itt a „nagypolitikán” van, mert az Egyesült Államok ún. hátsó udvarában, Közép-Amerikában a Wilson-adminisztráció azt a hegemonisztikus politikát folytatta, amely Theodore Rooseveltre is jellemző volt, mindössze több retorikai körettel.

A wilsoni elvek bukását 1919–20-ban természetesen több tényező is előidézte. Ezek közül talán a legfontosabb, hogy bár az Egyesült Államok a világ első számú ipari hatalmává vált, a különbség közte és a potenciális versenytársak között nem volt akkora, mint a második világháborút követően, amikor Amerika adta a világ ipari termelésének közel felét. Másodszor, a gyarmatbirodalmakra támaszkodó hagyományos nagyhatalmak – az Egyesült Királyság és Franciaország – meggyengültek ugyan, de nem olyan mértékben, hogy annyira ki legyenek szolgáltatva az Egyesült Államoknak, mint a második világháborút követően, amikor gyakorlatilag nem voltak abban a helyzetben, hogy nemet mondjanak az amerikai rendezésre. Az Egyesült Királyság például 1946-ban jelentős amerikai kölcsön fejében kénytelen volt megnyitni az ún. sterlingövezetet, és – a „nyitott kapu” elve alapján – az Egyesült Államok óriási új piacokhoz jutott.

Az amerikai közvélemény még nem állt készen arra, hogy globális kötelezettségeket vállaljon, elsősorban a Népszövetség Alapokmányának X. cikkelye alapján. Woodrow Wilson a kül- és belpolitikai realitások kompromisszumokra kényszerítették; az elvont elveket képtelen volt átültetni a gyakorlatba. Az öröksége azonban beépült az amerikai külpolitikai gondolkodásba, és utódai az Egyesült Államok fokozatos erősödését és a potenciális versenytársak fokozatos gyengülését kihasználva később eredményesebben valószínűsítették meg a gyakorlati politizálásban nem sok sikert elérő Woodrow Wilson elveit. ♦

A szerző habilitált egyetemi docens,
ELTE BTK Amerikanisztika Tanszék